בבא בתרא קט

עניין: יהונתן כהן לפסל מיכה

רבי משה שפירא זצ"ל – בענין שם הוי"ה

קובץ באר יצחק ח"ג

ב) **וחידוש** גדול מאד מצאנו בספר הפרדס לרש"י בסי' ה' (וכ"ה במחזו"ס סי' ט' בקצת שינוי), שכתב שם בתוך דבריו ששם הויה עצמו הוא בלשון ארמית, וז"ל שם: "ולפי שעכשיו לא כשנכתב הוא נקרא, כי הוא נקרא באל"ף דל"ת ונכתב בי"ה, ולשון ארמי הוא וקמץ הוא כי הוא השם המיוחד לעבודה וכינויא הוא באל"ף דל"ת, לפי שהשם המיוחד הוא בלשון ארמי ואין אנו רשאים להזכירו דכתיב זה שמי לעלם כתיב, ולכך אנו אומרים שמיה רבה בארמית, ולעולם הבא יקרא ככתבו כדכתיב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד כדמפורש למעלה, והואיל ומתחיל תחילה בלשון עברי אמר הכל בלשון עברי "יתגדל ויתקדש" עד שמגיע בשם הנכתב בארמי, הוא שכתב בפסוק "וידעו כי שמי ה'", ומזכירו בלשון ארמי ואומר "שמיה רבה בעלמא דברא" והיינו לעתיד וכו', וכשמפסיקין בשם הנכתב בארמי מייד חוזר לומר בלשון עברי "יתברך וישתבח וכו', ואח"כ כשבא במעשה השם הוא מסיים בלשון ארמי ואומר "שמיה דקודשא בריך הוא לעילא מן כל ברכתא וכו' עכ"ל.

ן) **ואולי** אפשר לומר דכשאנו מדברים על שם הויה, עלינו להבחין בין שני ענייניים, בין עצם השם שהוא צירוף האותיות של שמו ית' שהוא ה"תורת שם" שלו ובין המשמעות של השם ית' אצלנו, דהנה עצם השם אינו תלוי כלל במשמעות הדברים אצלנו אלא זהו הצירוף של אותיות השם, וכמו שידוע שתחילת ההתגלות של כל ההארה והווית הבריאה התחילה עם תחילת ההתגלות של אותיות שם הויה כנודע מתחילת הע"ח, ומבואר שם שיש גילוי מיוחד שנתגלה באות ה' וגילוי מיוחד שבאות ו' וכן בשאר אותיות השם שכ"א מהם מגלה משהו מהעולמות והפרצופים העליונים שדרכם בחר הבורא להתגלות, ויעויין שם שתחילת הגילוי של צירוף אותיות השם נמצא במקום שטעל ומעבר לכל תפיסת משמעות אצלנו (כך מתבאר מהא דאורות ע"ב הם טעל לאורות האזניים), וא"כ עיקר השם הוא צירוף האותיות הנותנים לו תורת שם גם כשאין לזה משמעות אצלנו.

כח) **ואפשר** אולי לומר שהכוונה של מיכה היתה לשם הויה אבל לאותו אופן בו שנו החוקרים עליהם מדבר האר"י ז"ל בריש שער ההקדמות (ו:), שהם מעלים אותו ית' למעלה מאד אבל "למזימה" ["אשר- יטרוך למזמה" (תהלים קל"ט)], דחיינו שהם מסירים את השגחתו ית' מברואיו ע"ש, כלומר אפשר לשים את שם הויה במקום כזה גבוה שההשתייכות שלו למטה צריכה ללכת דרך משרתים, ונראה שזו היתה גם כוונתו של מיכה, הוא עשה מה שעשה בכוונה לשמו ית' אבל חשב שזה צריך לעבור למטה דרך הפסל שלו, דלדעתו לא יתכן שיהא לנו חיבור לשמו ית' אלא דרך אמצעי, ולכן אע"פ שהוא הזכיר את שמו ית', מ"מ אין לשם הויה אותו הזכיר משמעות אצלנו כפי שאנו תופסים את שם הויה ואין זה שם "המפורש", ולכן אין קדושת השם נתפסת בכתב בשם שהזכיר מיכה.

ס) **ובאמת** שהטעות הזו היא מושרשת ולא נתבערה בנקל, שהרי בנביא (בסו"פ י"ח) מבואר ש"יהונתן בן גרשם בן מנשה הוא ובניו היו כהנים לשבט הדני עד יום גלות הארץ", והמשמעות בזה היא לכאורה שפסל מיכה לא נתבער בכל היטים הללו (ועי' ברד"ק שהקשה וכי אפשר שבא שמואל ולא ביערו, ובאו דוד ושלמה ולא ביערוהו ע"ש, ועי' במלבי"ם מש"כ בזה), ויתכן שזה משום דלא היתה זו ע"ז גמורה. והטעות הזו של "אשר יטרוד למזמה" של מיכה היא השורש לכל ע"ז שבעולם וטצריכה זהירות עד היום

ל) **והנה** המעלה של יצי"מ היתה בגילוי של שם הויה כמש"כ "וארא אל אברהם וכו' ושמי הויה לא נודעתי להם" ופירש"י "לא נכרתי להם במידה אמיתית שלי שעליה נקרא שמי הויה נאמן לאמת דברי שהרי הבטחתים ולא קיימתי", דחיינו שלמרות ששם הויה נזכר גם לפני יצי"מ מ"מ גילוי משמעותו של השם (שהוא שם קיום ההבטחה כדפירש רש"י, ועי"ע לקמן) נתחדש אצלנו רק ביציאת מצרים, וכיון שכאמור לטיכה לא היתה את המעלה של יצי"מ, לכן לגביו עדיין נוהגת ההנהגה של "ושמי הויה לא נודעתי להם", ואצלו שם הויה נכתב כלי משמעות אמיתית, ולכן למרות שמיכה נתכוין לשם הויה מצד צירוף אותיותיו וכדלעיל, מ"מ בלי משמעות השם לא נתפסת קדושה בכתב כדבארנו לעיל, וזהו הבאור בטש"כ בגט' שחשמות האמורים במיכה הם חול.

SPONSORED LZ"N
AHARON BEN YAAKOV SHALOM • LEAH BAS YITZHAK